

Samantha Harvey

Orbital

Traducere din limba engleză și note
de Dana Crăciun

POLIROM
2025

Nicio minte rusească nu ar trebui să se ocupe cu astfel de gânduri. În tabăra lor nu se vorbește despre asta, iar tăcerea e plină de ranchiună: în curînd vor coborî pe crusta venerată și prăfoasă a Lunii al treisprezecelea, al paisprezecelea, al cincisprezecelea și al șaisprezecelea american și, în tot acest timp, nicio gheată rusească. Nici măcar una. Nici măcar un steag rusesc. Niciun creier rusesc nu ar trebui să viseze la așa ceva, nici la această aselenizare și nici la prima sau a doua sau a treia sau a patra sau a cincea sau a șasea, dar cum te poți împiedica să visezi?

În fotografia făcută de Collins apare modulul lunar în care se află Armstrong și Aldrin, chiar în spatele lor se vede Luna, iar la vreo patru sute de mii de kilometri mai în spate, Pămîntul, o jumătate de sferă albastră atîrnînd în beznă, unde se află omenirea. Se zice că Michael Collins este singura ființă umană care nu apare în fotografie, ceea ce a constituit întotdeauna o sursă de mare încîntare. Din ce știe omenirea, toți ceilalți pămînteni în viață în acel moment sînt incluși în imagine. Nu lipsește decît unul singur, cel care a făcut fotografia.

Anton n-a priceput niciodată ideea asta sau cel puțin încîntarea pe care o stîrnea. Cum rămîne cu oamenii de pe partea cealaltă a planetei, cei pe care obiectivul nu-i poate vedea, și cu toți cei din emisfera sudică, unde e noapte și totul e înghițit de întunericul

spațiului? Ei sînt în fotografie? Adevărul e că în fotografia aceea nu-i nimeni, nu se vede nimeni. Toată lumea e invizibilă – Armstrong și Aldrin în interiorul modulului lunar și omenirea nevăzută pe o planetă care, din perspectiva asta, ar putea foarte bine să fie nelocuită. Cea mai puternică dovadă de viață deductibilă din această imagine este fotograficul însuși – ochiul din dreptul vizorului, apăsarea caldă a degetului pe butonul declanșator. În sensul ăsta, cel mai încîntător aspect al imaginii lui Collins este că în momentul în care a făcut fotografia el este de fapt *unicul* om pe care ea îl conține.

Și-l imaginează pe tatăl său foarte tulburat de acest gînd – că singura prezență umană din acea fotografie, singura formă de viață din univers, este una americană. Își amintește apoi cum îi spunea taică-său povești despre aselenizările rusești, povești extravagante, complicate și detaliate, pe care le-a luat drept adevărate pentru că i le spunea tata, dar care erau, evident, niște plăsmuiri. Cît de tare l-au afectat plăsmuirile astea. Cînd îl întreba pe taică-său dacă, atunci cînd va crește, va putea deveni următorul rus care va merge pe Lună, taică-său spunea că da, sigur, va putea, o va face, e scris în stele. Că pe suprafața Lunii, lîngă steagul rusesc, se găsește o cutiuță de Korovka, dulciurile cu lapte preferate de el, lăsată de ultimul cosmonaut care a călătorit pînă acolo. Că pe capacul

cutiuței e numele lui și că într-o bună zi va mânca dulciurile alea.

Nu ține minte exact cînd și-a dat seama că nimic din toate astea nu-i adevărat – că niciun rus nu a ajuns pe Lună, că nu există nici urmă de steag și nici Korovka. Nu ține minte nici cînd a hotărît că, în ciuda tuturor acestor lucruri, va avea grijă ca măcar o parte din poveștile tatălui său să se adeverească: el, unul, va merge acolo. I-a spus și soției lui că o va face. I-a spus-o cu o convingere de neclintit, cu mîndrie anticipativă și cu un sentiment copleșitor de datorie națională și personală și de soț și, mai tîrziu, de tată. Va merge acolo: primul rus, dar nu și ultimul. Sînt mulți ani de atunci, de cînd i-a spus soției lui toate astea.

În primul vis, avut cu două săptămîni în urmă, se uita pur și simplu la fotografie – sau imaginea din fotografie devenise realitatea lui, ca și cînd el era Collins și plutea în derivă de unul singur, unicul om din univers. În al doilea vis plutea din nou, simțea aceeași singurătate calmă, dar apoi a auzit ceva care a devenit un murmur slab, murmurul clocotit al unor mii sau milioane de voci, iar cînd a ascultat cu atenție, Pămîntul s-a apropiat și vocile s-au intensificat și s-au unit într-una singură, vocea lui. S-a văzut pe sine sau poate că nu – și-a văzut vocea sau *era* însuși vocea lui – stînd pe suprafața Pămîntului și privind

înspre spațiu și înspre Lună, care era extrem de îndepărtată, de mărirea unei pietricele, și striga în sus către soția lui, care era acum în spatele obiectivului aparatului de fotografiat, undeva pe acea Lună îndepărtată sau în apropierea ei. Și evident că nu-l putea auzi, dar cumva era convins că-l poate vedea prin obiectiv cum strigă și gesticulează, ca și când ar fi vrut să fie salvat sau să salveze, nu mai știa sigur nici el.

Nell vrea să-l întrebe uneori pe Shaun cum poate să fie astronaut și să creadă în Dumnezeu, într-un Dumnezeu creaționist, dar știe cum îi va răspunde. Ar întreba-o cum poate să fie astronaută și să nu creadă în Dumnezeu. Ar ajunge la o remiză. Ea ar arăta spre hublourile de la babord și tribord, dincolo de care bezna se întinde nemărginită și feroce. Unde sistemele solare și galaxiile sînt împrăștiate violent. Unde cîmpul vizual este atît de adînc și multidimensional, încît aproape că se poate vedea curbura spațiu-timp. Uite, ar zice ea. Ce a creat toate astea dacă nu o forță inconștientă nestăvilită superbă?

Iar Shaun ar arăta spre hublourile de la babord și tribord, dincolo de care bezna se întinde nemărginită și feroce, spre exact aceleași sisteme solare și galaxii împrăștiate violent și spre același cîmp vizual adînc și multidimensional curbat de spațiu-timp și ar zice:

ce a creat toate astea dacă nu o forță conștientă nestăvilită superbă?

Asta să fie atunci singura diferență dintre viziunile lor: o măsură de conștiință? Să fie oare universul lui Shaun la fel ca al ei, dar făcut cu grijă, după model? Al ei, un accident al naturii, iar al lui, o operă de artă? Diferența pare atît banală, cît și insurmontabilă. Își amintește de o plimbare prin pădure cu tatăl ei într-o zi de iarnă, pe cînd avea nouă sau zece ani, și în pădure era un copac mare pe lingă care aproape că au trecut pînă să-și dea seama că era făcut de mîna omului, că era o sculptură din zeci de mii de bețe lipite laolaltă, împletite ca să dea impresia de noduri și scoarță și trunchi și ramuri. Nu puteai să-l distingi de ceilalți copaci golași, iernatici, doar că, odată ce-ți dădeai seama că e o operă de artă, din el începea să pulseze altă energie, altă atmosferă. Are senzația că asta separă universul ei de universul lui Shaun: un copac făcut de mîna naturii și un copac făcut de mîna unui artist. Aproape că nu-i nicio diferență și totuși e cea mai profundă diferență din lume.

Dar Nell nu-l întrebă nimic din toate astea, iar la prînz, cînd sînt doar ei doi, Shaun spune, oarecum pe neașteptate, m-am uitat la prima aselenizare într-o după-amiază de duminică, cu taică-meu și cu unchiu-meu,

era o înregistrare pe care o avea tata. Și vrei să știi ceva?

Plutește pe lângă masa din bucătărie, cu furculița gata să se înfigă într-un săculeț cu carne friptă, dar se oprește în mijlocul gândului, cu furculița în aer.

A fost un eveniment în toată regula, zice el, un ritual de maturizare, aveam vreo zece sau unsprezece ani și era primul lucru de genul ăsta pe care-l făceam împreună cu tata și cu unchiul, când au părut să mă trateze ca de la egal la egal. Nu mi-a plăcut. ăsta-i adevărul, nu mi-a plăcut deloc.

Nell îl ascultă cu aerul ei veșnic surprins, cu părul scurt și ridicat ca și când ar fi fost traversat de un curent electric, cu obrazii rotofei ai celor aflați în imponderabilitate. Taie capătul unei pungi cu *risotto*, care nu-i încălzit cât ar trebui, dar asta e, îi e foame. În timp ce mănîncă, atîrnă ca un căluț-de-mare, niciodată perfect imobilă, iar Shaun atîrnă și el în fața ei, niciodată perfect imobil. Hainele li se umflă ușor peste piele.

Înainte de asta, continuă el, citisem toate cărțile despre spațiu, așa cum fac copiii, cărțile despre programul Shuttle, și aveam pe pereți postere cu Apollo și Discovery și Atlantis. Era un vis, presupun. Dar în ziua aceea, când m-am uitat cu tata și cu unchiul la înregistrarea primei aselenizări, ei bine, să fi văzut chipul tatei. Părea plin de un soi de dorință, și el, și